

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrske Slovence.
PRIHAJA VSAKO NEDELO.

Člana Novin na leto 1919 vankoml uz njegov naslov 8 K.
Školske in deset vob 6 K.
Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijin List“ i na koncu leta „Kalendar Svca Jezušovoga.“
Člana odnega drobca je doma 10 filerav.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF

pleb. v Delenolb, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.

K temi se more pošlati naročnina i vel deplet, ne
pa v tiskarno ali v Crenšovoc.Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Cren-
šovcih, Cserföld, Zalamegye.

„Novine“ i sobočka gospoda

Zaprva so nas ne v pamet vzeli. Mislili so, da po mzi na nikoj pridemo. Zdaj, kda vidijo, da vsikdar bolje se vkorenimo i nas ljudstvo poslušne, so se na nas vrgli s vsob besnočov.

Na oči nam mečejo, da več častnikov ščemo spraviti. Nikdar ne. Mi z gračkimi držmo. Či šteri gospod ne ma krūha, naj si na rame vzeme koso ali motiko, naj ide kosit ali okapat.

Jezikoslovna pitanja ščejo vu krčmi rešiti. Krčmarom so poslali oglasila. Lepo de, či pivci edlo čijo, ka je pravo, jeli sobočko vūpau ali tōrniško vūpau ali okoli Monoštra vūpo? Ka je pravo: San ali sam? Ali pa kda so Gjur-gjenčara pitali, odked si ti? Jas „sin“ sv. Fūrja.

Zdaj v pamet začnejo jemati lepoto našega prek mürskoga jezika. Nego či je pred ništernimi letami stoj vūpo povedati kjer v kancelariji, da je on z Lūkašovec ali z Giderovec, so začnoli mūkati. Mogo je tak praviti, da je on z Kōhide.

Slovenski nas včijo, sami pa ne vejo. Vu omenjenom plakati ednok od Dolenskoga pišejo, drugoč so njim pa Dolinci. Nišče ne razmi, je li od saladskih Slovincov ali od Velkih Dolencih ščejo gučati,

Tisti glas, po šterom oni pišejo, ne bodemo nasledūvali, preveč je grobijanski. To je pa ne naša navada. Ki ne ma pravice, on nūca silo i grobijanstvo.

Ka nam ščejo dati?

Vu prvih razredah ljudske šole naj, prej vučitelje slovenski razlagajo. Dōnok so v pamet vzeli, ka „Novine“ že dugo pišejo; da cil šole je ne jezik nego znanstvo, kultura. Znanstvo se pa razširjava po jeziki, šteroga stoj

razni. Vogršćino i nemščino, či kjer želejo, naj tūdi včijo. I jas sam pravim, zakaj bi deco na vogrsko pošiljali, da bi se doma moglo magjarski navčiti. Nikdar sam ne piso proti vogršćini samo branim našo slovenščino da pali tak ne pridemo, kak pred ništernimi letami, da je kaplana pri Sv. Jūrji točo državni vučitel, da slovenski vči navuk i slovenske katekizmuše dava v roke deci. Mi ki smo dosta prestali, želemo garancije za naše pravice, da se dobro stoji za tisto, ka nam dopūstijo. Za toga volo mi želemo autonomijo. Po odkritosrēnih pogodbah postanemo dobri prijatli.

Od autonomije

je začno gučati američki predsednik Wilson meseca januara leta 1918. Te so naši vladni krogi od autonomije ne šteli čuti. Zdaj pa tak stoji delo, da vogrski vladni krogi s rumunskov, s slovaškov, s nemškov i rusinskov autonomijov ščejo celoto vogrske dežele rešiti. Ka se drugim vu roke tiska, za tisto roko vtegnuti, je poleg sobočke gospode „domovino odati.“ Odked je prišla misel autonomije, je li je poleg „Novin“ i drugi tūdi od toga gučo, ešče pred velkov množicov — ne bodem piso, ešče zdaj me vežejo ništerne dela. Naj pa nišče ne misli, da velke državne skrivnosti zadržavam, ovadim, da sam med bre gami zakopani, koma samo slednji valovi burkanja pridejo. I k nam so prinesli plakat: Autonomija Klekl Jožefa, vpokojenoga plebancša v Crenšovcih. Dobri gospodje, tak cila ne dosegete. Ne trbe špot metati na osebe, nego nikaj boljšega prinese pred lūdi i za vami bodemo šli vsi, ešče i — jas „domovine izdajnik“ i „Jugoslovan“.

Mirovna konferencija.

Američki predsednik Wilson se vūpa, da se mir meseca junija sklenu. Zastopniki mesta Fiume so pred Wilsonom razložili vzroke, za šterih volo se šče Fiume k Taljanom pridružiti.

V Nemškoj Austriji so zvršili volitve. Z vekšega so dobili socialni demokraci i krščansko socialci.

Vogrska vlada ne more dati postavlati, da skoro dva-tretjina dela Magjarskoga je zasedeno. Kak minister Kunfi pravi, od nevarnosti bolševikov se samo te trbe bojati, či se Čehi i Magjari ne pomirijo. Poleg Kunfija je zato velka bridkost na Magjarskom, da ententa s vladov Karolyija ravno tak dela, kak pa či bi ešče Tisa lado na Magjarskom.

Vu krogih diplomatov se guči, da železnica Požun—Fiume i Donava mednarodna postane.

Ententa se interesira za Nemce na Vogrskom. Da preglednoti Nemcom dano autonomijo i zvedava, kak je ljudstvo sprijalo. Pri nas bi pa ništerni krogi i stani skoro zbesneli, da smo naprej prinesli našo želo za autonomijo.

19. so lūdje v Kiskunfélegyhāza i Kiskőrös začnoli razbijati. Na tūrem so postavili strojno puško, i od tistec so streljali.

Proti francuškomi predsedniki Clemenceau je atentat bio narejeni. Zločinitel je 22 let star. Vadlūvo je, da je anarhist. Minister je težko ranjeni.

Od mirovne konferencije se ne da dosta čuti. Časnikarje — ki pišejo vu novine — pravijo, da od Francozov dosta ne majo čakati Magjari, Taljani so že bolje naklonjeni Magjarom, nego slaba je njihova reč.

Od Wilsona je znano, da stoji na glasūvanji ljudstvo samo odleči svojo bodočnost. So ŷo, ki pravijo, da je

Vogrsko naj več zgubilo, ešče več, kak Nemško.

Tak se čuje, da meseca aprila se znovič začnejo konferencije, tečas pozoveje vogrske i nemške zastopnike.

Na Bavarskom je revolucija. Prednji minister Eisner Kurt je vmorjeni. Tak ravno minister Auer.

Preganjanje duhovnikov.

Ništeri radikalci si tak mislijo, da čí človek čredo šče porobiti, prvine more pastire dol vdariti. Brezbožni agitatori, židovske i slobodnozidarske novine besnijo proti duhovnikom, najbole proti katoličanskim. Nespametni ljudje pa za njimi tulijo. Slovensko ljudstvo najbole zna, što se za njih trüdo v miri pa v tužnoj bojni, čí nej duhovniki. Lüdstvo bi v nevarne škrample prišlo, čí bi se mogoči bil dospeti te hüdoben namen. Ali vse zobston. Ovca boga pastira; pastir pa brani ovco.

Svoje jezike brüsijo proti vsem püšpekem. Tak se vidi, da so tem ljudem višesnji pastirje preveč na poti. Vse-povsed njim zanke pletejo. Proti sombotelskomi püšpeki je vlada začnola preganjanje.. Takše laži razširjavajo ništeri krogi, da človeki vlasje vujškar stanejo. Vsi katoličanci sombotelske škofije so zburkani proti tem preganjanjom. To je nikaj drügo nej, kak maščevanje za toga volo, da je v sombotelskoj škofiji krščanska socijalna stranka najmočnejša.

V Soboti ništere osebe grajajo proti duhovnikom, ki slovenskomi lüdstvu demokratične pravice ščejo spraviti. Te pa je to tak velki greh?

Čüdno je, ka vse lagojine znajo proti njim zmisliti!

Zna biti so srebrne žlice tüdi kradnoli? . . .

Dom i svet. — Glási.

Cerkveno. Berdén Andraš kaplan je iz Gornje Lendave v Szepetnek premeščen i mesto njega Vinter Juri za kaplana djan. Deli Števan bivši tišinski kaplan je v Bellince poslan za kaplana.

Po Slovenskom so nikše plakate dali po oštarijah pribiti. Notariuške so po ordonancah na vesnice poslali. Podpisani je nišče ne. Z več mest so nam poslali glas, da se lüdstvo burka nad rečami omenjenoga plakata.

Rekvireranje pride. Vlada od železne županije 800 vagonov silja želi, štero šče v kratkom časi v küp pobrati. V tom deli je ov tjeden v Somboteli državni komisar pogovor vküp zezvo-Sklep je nej prinešen.

Železnica bode prej v kratkom časi povana, štera de iz Radgone i-prek Sobote v Kanižo vozila.

Izjavi zaladskih duhovnikov, štera žele 1. naj naša vogrska i jugoslovanska vlada se na mirovnuj konferenci pogodita za naš kraj, kam spadne i 2. naj nam tam zastopane vlade garantirajo (dobrestojijo) popolno autonomijo) [— spodobno Rusinom i Nemcom dano, štere plan smo febr. 9. v Novinah objavili, —] na obe strani, so se pridružili iz železne županije dozday sledeči g duhovniki: Bednarik Rudolf, pleb. Berden Andraš, kaplan od Grada, Horvát Štefan kaplan od Sv. Jürja, Tüll Geza, pleb. z. G. Sinika, Dr. Lenaršič Mirko, pleb. iz D. Sinika, Ficko Karol, pleb. iz Copinec, Kühar Alojz, pleb. od Nedele, Klekl Jožef pleb, z V-Dolence. — Mil. püšpek pri obiski v Črensovcih so moje prizadevanje, naj mi duhovniki z ljudstvom vred mirno vse nehama na mirovno konferenco, portdili i odobrili. Črensovci, 1919. febr. *Klekl Jožef* vp. plebanoš.

Prava slovenščina. Do rok mi je prišeo lepak (plakat), kje sobočanci protestirajo proti slovenskoj autonomiji i kritizirajo proti našoj slovenščini. Dragi Sobočanci, pred ništernimi dnevani sam potüvao skoz po Soboti i opazim na ednih dveraj zapisano: „Szlovenszke Krajine kormanyzka kancelarja“. Jas sem ne ravno študerao višje šole, ali to pa denok znam, ka se „kormány“ po slovenski „vlada“ pravi . . . Mi na Dolinskom dobro znamo slovenski. Kda te nam pošiljali plakate, pišite v našoj slovenščini, te mo je že čteli. S takšov slovenščinov, se pa ite farbat, kak ste nam poslali protest proti g. Kleklina autonomiji. Dolinski Slovenec.

Komunisti (bolseviki) so v Budapešti vu štampariji »Apoštol« mašini spotrli, remenje razrezali.

Državni dug se je od revolucije od 35 milijardov na 39 milijardov zdigno. Nameravajo veliko dačo navržti na imetek. Boljše bo tak, kak pa peneze devalvirati, na niže spraviti.

Vrednost naše krone spadnola, kak nikdar ešče ne. Na Švičarskom je 15. februara 100 kr. ešče 25 kr. 75 filerov bilo, zdaj pa je 24 kr. 75 fil.

Na posestvo ali vlastelinstvo grofice Brandis sv. Peter niže Maribora potrebuje 5 do 6 delavcev (Saisonarbeiter), naimre za vinograde in polja. Plača ino hrana po dogovoru, nastop 15 februarja do 15 novembra. Naj se javi gazda.

V Somboteli so za ceno lüga (lugkó) 1 kg 1 kron 30 fil. odločili.

Za gorice se dobi na plüg 15 kg. plavoga kufernoga galica, 1 kg. 7 kron. Pšenico pa moremo močiti z galicom po 25—30 kron. Tržci slobodno švercajo, vijajo cene, — paver more vse za dobro vzeti.

Povulično bitje v Budapešti. 20. februara so se delavci brezi posla i dela vküp spravili. Z vekšega so vojaški obleč nosili. Več govornikov je bilo. Želejo 500 kron brzne podpore, na po ceni ščejo küpüvati živež, arendo, prej, naj država plača. Po vilicaj je bitje nastanolo, eden policaj i trije vojaški podčastniki so mrli, deset jih je teško ranjenih.

Začnejo deliti zemljo. Začnoli so na državnih — kronskih posestvah. Vu vesi Kerepeš je na vsakoga 3 plügov prišlo. Vu Gödöllő želejo mali kmetje, da njim grünt na 10 plügov dopunijo.

Mro je v Küpsinci Vogrinčič Ivan. Komaj eden tjeden je prišo z Rusije. Naj njemi lehka bode domača zemlja.

Poštarskomi kočiši na Senyehazi so po poti od Davidhaze vkradnoli 5400 kron s poštarskim žaklom i s pismami vred.

Žele držine na marofi vu Šarvari, Želejo tak veliko plačo, da na plüg pride 179 kron. Zvüntoga prosijo na glavo i na leto 250 litrov vina. Gospoda je ne sprejela njihove žele. Držina žele, naj država vzeme prek marof. To se je dnes tjeden tüdi zgodilo. Tak to posestvo, štero je 18.000 plügov, se ne razdeli.

Centralna žganjarija pri Sv. Petri je na metercent sliv obečala i dala 2 litra slivojce za 42 kr. 1 liter. Kelko smo za slive dobili v jesen, zdaj smo več mogli dati za žganico za dva litra, pa z ednoga metra pride 8—10 litrov. Od pavra vkraj jemlejo, drügi pa v žepke devajo dobičke. Doli s centralami!

Malo živine. Iz stare vogrske države vekši del je zasedeni. Samo 44 procentov stoji na razpolago vladi z živine stare vogrske države. Zday čí kakši 2 milion i (ništernih) stojezer glav živine mamó. Za 12 kron ne do mogli duže jesti v Budapešti govedine. Ne ostane drügo, slobodno tržtvo naj nazaj spravijo. Naj napravi ceno, kak do zday pri vsakom blagi: iskanje i pontüjanje. Čí do bolje iskali, dragše bode, čí do pa pavri bolje pontüjali, te pa cena spadne. Na Nemško šče ententa poslata 235 jezer ton (1 tona 10 mettercentov) živeža za 400 milion mark.